

Nr 110.

Av herr **Osberg**, om anslag till stöd åt mindre jordbrukare.

I och med världskrigets början 1914 inträdde onormala förhållanden nära nog på alla områden, och ännu kan man icke förutse, när normal tid är att förvänta.

Näringsproblemen under sådana tider äro svåra att bemästra, anpassningar måste tillgripas för att förebygga allt för stora störningar. Ha rubbningar redan inträtt, måste man finna medel för dessas borteliminering. I vårt land har en mångfald åtgärder blivit vidtagna, och i stort sett måste man erkänna, att resultatet i de flesta fall varit till gagn. Men helt naturligt, hur omsorgsfullt man än söker åstadkomma rättvisa, kan det uppstå luckor, som giva anledning till missnöje.

Regleringen inom jordbruket hör nog till de mera svårlösta, beroende, helt naturligt, på de olika klimatiska förhållandena, som råda i vårt långsträckt land, vidare jordmånens beskaffenhet och terrängförhållanden, jordbruk med och utan skog, jämte en mångfald andra omständigheter, som inverka på skötseln och de resultat, som kunna uppnås. Så fort en naturlig utveckling brytes och skall ersättas med mer eller mindre konstlade åtgärder, yppa sig genast svårigheter, och som en följd härav uppstår missnöje, vare sig detta är berättigat eller icke.

Under de senaste åren har en hel rad av personer uppträtt som talesmän för de mindre jordbruket, framhållande att dessa icke kunna tillgodogöra sig de fördelar av jordbruksstödet, som de större jordbrukarna äro i tillfälle till.

Hur det förhåller sig med den saken, är hart när omöjligt att med bestämdhet fastslå, på grund av den mångfald olika omständigheter en jordbrukare har att brottas med. Den mindre jordbrukaren är ju som regel befriad från svårigheter att skaffa lejd arbetskraft och har således inga utgifter på sådant konto. Jordbrukare, som innehar 40—70 hektar, har för närvarande stora svårigheter på grund av den sist antagna arbetstidslagen för lantarbetare. Innehavare av sådan egendom åsamkas en merutgift av omkring 1,000 kr. pr år, vilket i det närmste motsvarar ett årsarrende för sådan egendom. Jordlotter, som ej överstiga 3 hektar, vare sig de tillkommit som jordbruksegnahem eller som arbetarsmåbruk, kunna rubriceras till senast nämnda kategorien, på grund av att innehavare av dessa smålotter äro hänvisade till förvärvsarbete vid sidan av skötseln av lägenheten.

Med den brist, som råder på tillgång av arbetskraft i landsorten, kunna dessa reda sig någorlunda, om de ha förmåga att anpassa sig på olika områden. Många av dessa ha olika hantverk, andra åter äro täckdikningsförmän, grävare eller dyl.

Emellan den storleksordning, som här blivit nämnd, befinna sig de flesta egendomar i landet, och av dessa torde i det närmaste hälften ha skogsbruk i större eller mindre omfattning. I många fall är skogen den väsentliga inkomstkällan. Många torde ha fiske som biförtjänst. Att dra en gräns mellan dessa, beträffande storleksordningen, låte sig nog göra, men var skulle gränsen sättas mellan småbruk och medelstora jordbruk i fall ett slags stöd skulle lämnas den ena parten och ett annat stöd den andra. Om det gjordes en opartisk utredning angående behovsgraden bland den kategori av jordbrukare, som innehar gårdar på 5—40 hektar, skulle det snart visa sig, att det inte vore egendomarnas arealer som utvisade, var behovet av hjälp vore störst, utan en mångfald andra faktorer.

Givetvis är antalet brukare av mindre egendomar stort och de stödbehövandes antal också stort, men skall man nå rättvisa vid utlämnande av stöd, måste behovsgraden komma i tillämpning och icke arealen.

Många förslag äro framförda i diskussion till effektivare stöd åt småbrukare. Ett av förslagen går ut på, att alla jordbruk skulle i det närmaste utformas till samma ytinnehåll, för att såmedelst kunna bättre rationalisera driften. Detta förslag torde falla på sin egen orimlighet, emedan jorden, för närvarande åtminstone, till största delen äges av enskilda, och det torde åtminstone ta något 50-tal år att utbilda tillräckligt med lantmätare för ändamålet. Vidare är en del av den uppfattningen, att vi borde hålla två prislägen, ett högre, när det gällde produkter från småbruk, och ett lägre, när det gällde produkter från större jordbruk. Även lär förslaget gå ut på, att landets fattigare befolkning skulle konsumera de billigare produkterna och de mera burgna de dyrare. Även ett sådant förslag torde kunna avskrivas från dagordningen.

Den sista rådgivningen innebär införande av koskatt och skatt på moder-suggor. Dessa skatteintäkter skulle sedan användas till utjämningsmedel åt småbrukare. Även denna form torde komma att verka onödigt invecklad och i många fall befria sådana, som man vill komma åt, nämligen de, som odla sockerbeter och vete på det mesta av sina arealer. Det finnes även sådana, som icke odla sockerbeter, som bedriva s. k. kreaturslöst jordbruk. Icke få egendomar ha gått in för fåravel och många ämna följa exemplet. Det kan tänkas, att om koskatt infördes, många jordbrukare komme att ägna sig åt uppfödning av gödboskap för att slippa hålla kor och på så sätt undgå 8-timmarstagens verkningar m. m. Således torde även detta förslag ha små utsikter att komma småbrukare till hjälp.

Det är nog inte enbart den ojämna verkningsgraden av jordbruksstödet, som är orsaken till många småbrukares tryckta läge. Dessa orsaker få nog sökas på annat område. De flesta småbrukare starta sina jordbruk med ganska små tillgångar, stor skuldsättning är det vanliga. Om en nybörjare är i tillfälle förvärva bebyggt småbruk, är han lycklig, för då får han jorden gratis, under förutsättning att husen äro försvarbara. Skall han däremot köpa obebyggt jord, så måste han själv äga startkapital, i annat fall är han dömd från början till undergång. Men inte nog med detta, en småbrukare

måste skaffa sig djur och redskap för att kunna bedriva sitt jordbruk. Låt oss göra en jämförelse med den, som i stället för att ägna sig åt småbruk söker anställning vid en medelgod industri. Om det lyckas, behöver icke denna person vare sig jord eller ekonomibyggnader, inga kreatur och icke redskap och i vanliga fall finnes bostad att hyra i stället för att behöva byggas.

Här gjorda jämförelser tala sitt tydliga språk. En småbrukare måste, innan han kan börja sin verksamhet, antingen av egna medel eller genom ansvarsförbindelser, täcka kostnaden för småbruket och upprustningen med minst 8 å 10,000 kronor och bildligt talat behöver ju den, som går industrivägen, knappt mer än kläder att skylla sig med. Men alla kunna ju inte vinna inträde vid industrien, och skall landet äga bestånd, måste vi ha jordbruk av olika storleksordning, i synnerhet i vårt land med sin brutna terräng. Det stöd, som lämnas en skötsam jordbrukare, som är i verkligt behov därav (och andra böra ej ifrågakomma), är en god investering. Klokheten bjuder att vi omhulda våra produktionsområden. Situationen i världen bör mana oss att ägna vår omsorg om vidderna och dess folk. Huru länge skall man stå med korslagda armar och överksamt iakttaga minskningen av folkmängden i så gott som varje landskommun? Det visar sig, att ett par tre av landets största städer öka sin folkmängd med ungefär samma antal, som motsvarar minskningen på landsbygden.

Det är en känd sak, att det övervägande antalet av dem, som förvärva småbruk och jordbruksegnahem, äro vid starten starkt skuldbelastade i förhållande till egendomarnas värde. Går sedan allt efter de bästa beräkningarna, förlöper det hela till belåtenhet, men uppstå svårigheter, och sådana bruka icke saknas, bliver spørsmålet, hur skola dessa övervinnas? Ja, en del sträva under brydsamma förhållanden, andra återigen duka under. Mången gång kunde en ekonomisk hjälp rädda situationen, det kunde bliva en vändpunkt för vederbörande till det bättre och undan för undan kunde lyckan stå dem bi.

Skall det allmänna träda hjälpande till, utöver vad som redan blivit gjort genom jordbruksstödet, måste detta ske enligt behovsprincipen. Lyckligtvis är det så, att många småbrukare sitta i en burgen ställning, och dessa behöva ju ingen hjälp. Att dra alltför snäv gräns när det gäller småbruk, går nog inte, om begreppet får stå kvar må det ankomma på det organ, som skall handhava stödverksamheten, ifall medel för ändamålet bliva tillgängliga.

Den socialpolitik, som vi fört under åtskilliga 10-tal år, har ju tagit sikte på att hjälpa de i ekonomiskt hänseende svagast och den inställningen synes fortfarande vara tillfinnandes. Det är nu många år sedan jag i riksdagen väckte förslag om, att lämna ekonomiskt stöd utan återbetalningsskyldighet till sådana, som önskade bilda jordbruksegnahem, och efter många om och men beslutade riksdagen att lämna s. k. premielån, vilket har givit kraftigt stöd åt egnahemsrörelsen.

Om, vilket jag hoppas, riksdagen går in för att hjälpa de småbrukare, som kommit i brydsam ekonomisk ställning, behövas inga dyra och tidsödande utredningar, emedan hushållningssällskapen med sin nuvarande organisa-

tion äro väl rustade att åtaga sig sådant uppdrag. De flesta sällskapen ha ju egna hushållningskonsulenter, vilka sitta inne med ingående kännedom om ställningen i respektive län, vidare finnas ju i de flesta kommuner hushållningsgillan, som väl känna varje jordbrukares duglighet, och beträffande vederbörandes ekonomi är ju varje års skattetaxering den säkraste uppgiftskällan för det ändamålet.

Otvivelaktigt är ställningen sådan för ett stort antal småbrukare inom landet, att de behöva ett ekonomiskt stöd, och ju snabbare detta kan åstadkommas, dess effektivare bliver hjälpen, men denna bör under så okonstlade former som möjligt överbringas till dem, genom respektive hushållningssällskap. Benämningen av denna hjälp kan lämpligen bliva: *Stödpris åt mindre jordbrukare.*

Med hänvisning till vad jag ovan anfört anhåller jag,

att riksdagen till stöd åt mindre jordbrukare inom landet för budgetåret 1938/1939 anvisar ett anslag av kronor 500,000:—

samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt lämpligt organ att ombesörja fördelningen av ovan nämnda belopp under betryggande villkor och enligt behovsprincipen.

Stockholm den 20 januari 1938.

Oscar Osberg.